אלו הן הגולין פרק שני מכות

ורבי יהודה ההוא מבעי ליה פרט למתכוין וכו'. (ד) דר' מאיר סבר פרט למתכוין וכו' שמעינן משגגה ותרתי שמע מינה וההיא דברייתא דלעיל אמיא כר' יהודה: (ט) **נשמט** אנשמט לא קשיא כאן באוהב כאן בשונא נפסק אנפסק לא קשיא הא רבי הא רבנן. וא"ת לרבי היכי משכחת לה שוגג שיגלה דנשמט אוהב גולה ולא שוגג ואם נפסק אפי' אוהב אינו גולה ואין (ט) זו סברא לומר דלית ליה לרבי דר' שמעון (י) דהוי רביה ויש לומר דמכל מקום משכחת לה כגון שנפל מן הגג עליו דידוע לכל שלא נפל מדעת שהרי היה נסכנת מות:

(ה) **משולשות.** שיהא מתחלת ארץ ישראל עד לאשורה כמו מראשורה לשניה שלחלוקה שוה היה ל"י ובאמצע היו ערי מקלט וכן יש לפרש ההיא דמגילה (דף יט. וסס) דקאמר נקראת לגרת שאם תפרה הכל שלשה חוטין גידין כשרה ובלבד שיהא משולשין ופירושו הוי כי הכא שלריע שמתחלת התפירה עד חוט של גידין כמו עד שניה של גידין ומשניה עד שליסית כמו משליסית עד סוף התפירה ולא כדברי המפרשים משולשות אחד בתחלה ואחד באמצע ואחד בסוף (ו):

בגלעד שביחי רוצחים. פי' ולהכי הוצרכנו לערי מקלט (ז) לפי שהורגים מזיד בלא עדים הקב"ה מזמנן לפונדק אחד כדאמרי' לקמן (דף יז:) (ח):

והא

(ו) אשת נביא הוא דתיהדר דלאו נביא לא תיהדר אלא כדאמר ר' שמואל בר נחמני דאמר ר' שמואל בר נחמני אמר ר' יונתן הכי קאמר ליה (ז) ועתה השב (את) אשת האיש מכל מקום ודקאמרת הגוי גם צדיק תהרוג הלא הוא אמר לי אחותי היא וגו' נביא הוא וממך למד אכסנאי (ח) הוא שבא לעיר על עסקי אכילה ושתייה שואלין אותו כלום שואלין אותו אשתך זו אחותך זו מכאן (א) שבן נח נהרג שהיה לו ללמוד ולא למד: **מתני'** (ב) הסומא אינו גולה דברי רבי יהודה ר' מאיר אומר גולה (ג) השונא אינו גולה (ד) רבי יוסי אומר השונא נהרג מפני שהוא כמועד רבי שמעון אומר יש שונא גולה ויש שונא שאינו גולה זה הכלל כל שהוא יכול לומר לדעת הרג אינו גולה ושלא לדעת הרג הרי זה גולה: **גמ'** (ה) ת"ר (ו) בלא ראות פרט לסומא דברי רבי יהודה רבי מאיר אומר בלא ראות לרבות את הסומא מאי טעמא דרבי יהודה דכתיב (ז) ואשר יבא את רעהו ביער אפילו סומא אתא בלא ראות מעטיה ורבי מאיר בלא ראות למעט בבלי דעת למעט הוי מיעוט אחר מיעוט (ח) ואין מיעוט אחר מיעוט אלא לרבות ורבי יהודה בבלי דעת (ט) פרט למתכוין הוא דאתא: ר' יוסי אומר השונא נהרג כו': והא לא אתרו ביה מתניתין רבי יוסי בר יהודה היא דתניא (י) רבי יוסי בר יהודה אומר חבר אינו צריך התראה לפי שלא ניתנה התראה אלא להבחין בין שוגג למזיד: רבי שמעון אומר יש שונא גולה וכו': תניא כיצד אמר רבי שמעון יש שונא גולה ויש שונא שאינו גולה נפסק גולה נשמט אינו גולה והתניא ר' שמעון אומר לעולם אינו גולה עד שישמט מחצלו מידו קשיא נפסק אנפסק קשיא נשמט אנשמט (כ) נפסק אנפסק לא קשיא הא באוהב והא בשונא נשמט אנשמט לא קשיא הא רבי והא רבנן: **מתני'** להיכן גולין (ל) לערי מקלט לשלש שבעבר הירדן ולשלש שבארץ כנען (מ) שנאמר (נ) את שלש הערים תתנו מעבר לירדן ואת שלש הערים תתנו בארץ כנען וגו' עד שלא נבחרו שלש שבארץ ישראל (ס) לא היו שלש שבעבר הירדן קולטות שנאמר שש ערי מקלט תהיינה עד שיהיו (ע) ששתן קולטות כאחת (פ) ומכוונות להן דרכים מזו לזו שנאמר (צ) תכין לך הדרך ושלשת וגו' (ק) ומוסרין להן שני ת"ח שמא יהרגנו בדרך וידברו אליו רבי מאיר אומר (ר) (אף) הוא מדבר ע"י עצמו שנאמר (ש) וזה דבר הרוצח רבי יוסי (ת) בר יהודה אומר (א) בתחלה אחד שוגג ואחד מזיד מקדימין לערי מקלט וב"ד שולחין ומביאין אותו משם מי שנתחייב מיתה בב"ד הרגוהו ושלא נתחייב מיתה פטרוהו מי שנתחייב גלות מחזירין אותו למקומו שנאמר (ב) והשיבו אותו העדה אל עיר מקלטו וגו': **גמ'** תנו רבנן (ג) שלש ערים הבדיל משה בעבר הירדן וכנגדן הבדיל יהושע בארץ כנען ומכוונות היו כמין שתי שורות שבכרם (ד) חברון ביהודה כנגד (ה) בצר במדבר שכם בהר אפרים כנגד רמות בגלעד קדש בהר נפתלי כנגד גולן בבשן ושלשת (ו) שיהו משולשין שיהא מדרום לחברון כמחברון לשכם ומחברון לשכם כמשכם לקדש ומשכם לקדש כמקדש לצפון בעבר הירדן תלת בארץ ישראל תלת אמר אביי בגלעד שביחי רוצחים דכתיב

(ז) בשונא הוא הוא דתיהדר דלאו נביא לא תיהדר אלא כדאמר ר' שמואל בר נחמני אמר ר' יונתן הכי קאמר ליה ועתה השב (את) אשת האיש מכל מקום ודקאמרת הגוי גם צדיק תהרוג הלא הוא אמר לי אחותי היא וגו' נביא הוא וממך למד. כלומר כיון שראה אותך שואלו על עסקי אשתו נתייירא שלא תהרגנו ולפיכך אמר לך אחותי היא מיכן לכן נח שנהרג שהיה לו ללמוד ולא למד: הסומא אינו גולה כו'. ת"ר בלא ראות מכלל שיכול לראות פרט לסומא שאינו גולה דברי ר' יהודה. ר' מאיר אומר בלא ראות למעט הסומא בבלי דעת למעט הוי מיעוט אחר מיעוט ואין מיעוט אחר מיעוט אלא לרבות אפי' סומא גולה. השונא אינו גולה. ר' יוסי אומר השונא (אינו) נהרג מפני שהוא כמועד. וכו' יוסי בר יהודה דתני חבר אינו צריך התראה לפי שלא ניתנה התראה אלא להבחין בין שוגג למזיד והאי כיון דשונא הוא ודאי מזיד הוא. תניא כיצד א"ר שמעון יש שונא גולה כגון שנפסק. אבל נשמט אינו גולה דכיון שהוא שונא במזיד שמט. איני והתניא ר' שמעון אומר לעולם אינו גולה עד שישמט מחצלו מידו ושנינן לא קשיא הא דתני נשמט אינו גולה כרבי דתני נשמט הכרזל מקתו והרג רבי אומר אינו גולה והא דתנא גולה כרבנן דאמרי גולה ט): להיכן גולין לערי מקלט לשלש שבעבר הירדן ושלש שבארץ כנען: ת"ר שלש ערים הבדיל משה בעבר הירדן וכנגדן הבדיל יהושע בארץ כנען. ומכוונות היו חברון ביהודה כנגד בצר במדבר כו'. ושלשת שהתיינה משולשות מדרום לחברון כמחברון לשכם כו'. אמר אביי בגלעד שביחי רצחנים

ט) פירוש זה דתתוהו התשוויים. עי' רש"י ותוס"ן וריטב"א:

עין משפט נר מצוה

לב **א** מיי' פ"י מהל' מלכים הלכה ח:
לג **ב** מיי' פ"ו מהל' רוצח הל' יד סמג עשין עה:
לד **ג** מיי' שם הל' י סמג שם:
לה **ד** מיי' שם פ"ה הל' ח סמג שם:
לו **ה** מיי' שם פ"ה הל' ב סמג עשין עו:
לז **ו** מיי' שם הל' ג:
לח **ז** מיי' שם הל' ה:
לט **ח** מיי' שם פ"ה הלכה ח:
מ **ט** מיי' שם פ"ה הל' ז:
מא **י** מיי' שם פ"ה הל' ב:
מב **כ** מיי' שם הלכה ז:

תורה אור השלם

1. וְעַתָּה הָשֵׁב אֵשֶׁת הָאִישׁ כִּי נָבִיא הוּא וְיִתְפַּלֵּל בַּעֲדֶךָ וֶחְיֵה וְאִם אֵינְךָ מֵשִׁיב דַּע כִּי מוֹת תָּמוּת אַתָּה וְכָל אֲשֶׁר לָךְ: בראשית כ ז
2. אוֹ בְכֹל אֲבֹן אֲשֶׁר יָמוּת בָּהּ בְּלֹא רְאוֹת וִיפֹּל עָלָיו וָיָמֹת וְהוּא לֹא אוֹיֵב לוֹ וְלֹא מְבַקֵּשׁ רָעָתוֹ: במדבר לה כג
3. וַאֲשֶׁר יָבֹא אֶת רֵעֵהוּ בַּיַּעַר לַחְטֹב עֵצִים וְנִדְּחָה יָדוֹ בַגַּרְזֶן לִכְרֹת הָעֵץ וְנָשַׁל הַבַּרְזֶל מִן הָעֵץ וּמָצָא אֶת רֵעֵהוּ וָמֵת הוּא יָנוּס אֶל אַחַת הָעָרִים הָאֵלֶּה וָחָי: דברים יט ה
4. אֶת שְׁלֹשׁ הֶעָרִים תֹּסִיף לָךְ עוֹד שְׁלֹשׁ הֶעָרִים: דברים יט ז
5. תָּכִין לְךָ הַדָּרֶךְ וְשִׁלַּשְׁתָּ אֶת גְּבוּל אַרְצְךָ אֲשֶׁר יַנְחִילְךָ יְיָ אֱלֹהֶיךָ וְהָיָה לָנוּס שָׁמָּה כָּל רֹצֵחַ: דברים יט ג
6. זֶה דְּבַר הָרֹצֵחַ אֲשֶׁר יָנוּס שָׁמָּה וְחָי אֲשֶׁר יַכֶּה אֶת רֵעֵהוּ בְּלִי דַעַת וְהוּא לֹא שֹׂנֵא לוֹ מִתְּמוֹל שִׁלְשֹׁם: דברים יט ד
7. וְהִצִּילוּ הָעֵדָה אֶת הָרֹצֵחַ מִיַּד גֹּאֵל הַדָּם וְהֵשִׁיבוּ אֹתוֹ הָעֵדָה אֶל עִיר מִקְלָטוֹ אֲשֶׁר נָס שָׁמָּה וְיָשַׁב בָּהּ עַד מוֹת הַכֹּהֵן הַגָּדֹל אֲשֶׁר מָשַׁח אֹתוֹ בְּשֶׁמֶן הַקֹּדֶשׁ: במדבר לה כה
8. וְיַקְדִּישׁוּ אֶת קֶדֶשׁ בַּגְּלִיל בְּהַר נַפְתָּלִי וְאֶת שְׁכֶם בְּהַר אֶפְרַיִם וְאֶת קִרְיַת אַרְבַּע הִיא חֶבְרוֹן בְּהַר יְהוּדָה: יהושע כ ז
9. אֶת בֶּצֶר בַּמִּדְבָּר בְּאֶרֶץ הַמִּישֹׁר לָרְאוּבֵנִי וְאֶת רָאמֹת בַּגִּלְעָד לַגָּדִי וְאֶת גּוֹלָן בַּבָּשָׁן לַמְנַשִּׁי: דברים ד מג

רבינו חננאל

הכי קאמר דקאמרת הגוי גם צדיק תהרוג הלא הוא אמר לי אחותי היא נביא הוא וממך למד. כלומר כיון שראה אותך שואלו על עסקי אשתו נתיירא שלא תהרגנו ולפיכך אמר לך אחותי היא מיכן לכן נח שנהרג שהיה לו ללמוד ולא למד: הסומא אינו גולה כו'. ת"ר בלא ראות מכלל שיכול לראות פרט לסומא שאינו גולה

מסורת הש"ס

א) ב"ק נב., ב) לעיל ו:, ג) ב"ק פו: [גדרים פז:], ד) [יומא מג. וש"נ], ה) [לעיל ז:], ו) סנהדרין מ: מא. עב: [לעיל ו:], ז) [גיר' ירושלמי שלשתן], ח) [ע' תוי"ט], ט) [בסדר המשנה ר"י בר' יהודה], י) [תוספת' פ"כז], כ) [בס"א: אין לומר כזו לדעת עצמה], ל) דרבנן דר"ש היא דאמרו נשמט כו' דש"ל, מ) [בס"א הרגן], נ) [בס"א נוסף: לגלות], ס) [בס"א כלומר שתשלשלם בחלוקת הארץ חולקין], ע) לפי גירסת תוספות לא נרכר' בברייתא ר"ש. מהרש"א ומהר"ם, פ) [ע' מהרש"א ומהר"ם], צ) [וע"ע תוספות בכורות לט. ד"ה שיהיו], ק) [והרמב"ן בפי' התומש כתב בזה"ל ואע"פ שאין המקלט אלא בשוגגין היו שופכים דמים במדבר ומרחין עצמן בשוגגין והולך הרכיות לסם ערי מקלט לקלוט את כולן שלא נודע מי המזיד וכו'],

גליון הש"ם

תוס' ד"ה נשמט וכו' דהוי רביה. כלשיטת שבת דף קמו ע"ב:

הגהות הב"ח

(א) גב' אכסנאי שבא לעיר כל"ל ותיבת הוא נמחק: (ב) שם קשיא נשמט אנשמט (נפסק אנפסק וכו' והא רבנן) תא"מ וג"כ ס"א נשמט אנשמט ל"ק הא באוהב והא בשונא נפסק אנפסק ל"ק הא רבי והא רבנן: (ג) רש"י ד"ה הכי גרסי' וכו' והא רבנן פי' הא דקתני: (ד) תוס' ד"ה ור' יהודה וכו' ור' מאיר סבר פרט למתכוין שמעינן כל"ל ותיבת וכו' נמחק: (ה) ד"ה משולשין וכו' שלחלוקה שוה היו ערי מקלט באמצע ארץ ישראל וכן יש לפרש: (ו) ד"ה בגלעד וכו' לערי מקלט הרבה לפי שבשהורגים מזיד בלא עדים. ר"ג ומ"מ איכא שוגגין הרבה בגלעד:

לעזי רש"י

טרואיל"א. כף של כיידים.

מוסף רש"י

שהיה לו ללמוד. דרך ארץ, ולא למד. מדקאמר ליה רחמנא נביא הוא, דמשמע אין ממש בדברך ולאו אתה ליהרג (ב"ק צב:). השונא. שאמר בשוגג הרגתי, נהרג מפני שהוא כמועד. ומותרה (לעיל ו:). בלא ראות. משמע שהוא ראוה במקום אחר וכאן היה בלא ראות (ב"ק פו:). פרט לסומא. שהרג בשוגג שאינו גולה, יכול קאמר בלא ראות זה שהרגו לא ראהו דאינו מכלל דאיכא דאינו לא ראהו הוה ליה סיפק בידו לראות, פרט לסומא דאינו רואה דאינו גולה (נדרים פז:), אלא להבחין. שלא יכול לומר סנור הייתי שמותר (סנהדרין מ:).